

Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXVII Cena lista je \$6.00 Edited as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO 23, ILL., PONEDELJEK, 5. MARCA (MARCH 5), 1945 Subscription \$6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 45

Enote prve ameriške armade udrle v predmestje Kolina!

Dve nemški armadi zdrobljeni v bitki ob reki Reni. Sedem pehotnih in pet oklopnih divizij v ofenzivi. Tretja ameriška armada drobi odpor sovražnika na 50 milj dolgi fronti. Bombni napadi na nemška mesta se nadaljujejo. Rusi presekali železnico Berlin-Stettin-Gdansk v prodiranju proti Baltiku preko Pomeranije. Ameriške čete invadirale otok Lubang v bližini Manilskega zaliva

PARIZ, 5. marca.—Enote prve ameriške armade so udrle v Loevenich, predmestje Kolina, poldrugo miljo od tega mesta ob reki Reni, in zasedle strateške pozicije. Poročilo s te fronte pravi, "da bo Kolin kmalu v naših rokah."

Tanki in oklopne kolone so v akciji proti nemški obrambi sil na severni strani Kolina. To komunikacijsko in industrijsko središče je deloma že obkroženo.

Oklopne kolone devete ameriške armade so invadirale Homburg ob reki Reni v prodiranju proti Essen, kjer so velike Kruppove orojne tovarne. Essen je izpostavljen topniškemu bombardiranju.

Berlin poroča, da so druge ameriške oklopne kolone prekorile Reno na južni strani Dueseldorfa, a so bile vrhne nazaj. Zavezniki glavni stran ni potrdili poročila.

Enote devete in prve kanadske armade so se združile in formirale skupno fronto. Zdrbile so dve nemški armadi in poglne ostanke tretje in četrte.

GUAM, 5. marca.—Ameriške letalske trdnjave in bombniki tipa B-29 so spet metali bombe na tokijske industrijske predelne. To je bil še enajsti napad na glavno japonsko mesto.

Zadnjega napada se je udeležilo čez 200 letalskih trdnjav in bombnikov. Bombe so porušile več tovarn in zanetile velike požare.

Pariz, 3. marca.—Kolone devete ameriške armade so prodirle do reke Rene v več krajih, obkrožile več industrijskih mest v Porurju in začele bombardirati Dueseldorf. Bitka za posest mostov na tej reki je v razmahu.

Neuss, predmestje Dueseldorfa, je padel. Oklopni in pehotni oddelki devete armade so udrli v Krefeld, industrijski center ob Reni, ki ima 170.000 prebivalcev. Američani so prebili nemško obrambno črto in prodrli devet milj daleč.

Poročilo iz glavnega stana generala Stimpsona, poveljnika devete armade, pravi, da je sedem pehotnih in pet oklopnih divizij udeleženih v ofenzivi, ki se je pričela pred enim tednom. V tem času so zasedle dolge pasove ob Reni in zdrobile pet nemških pehotnih divizij in zadale težke udarce trem oklopnim divizijam. Znamenja kažejo, da se bitka ob Reni bliža koncu.

General Dwight D. Eisenhower, vrhovni poveljnik zaveznih sil v Evropi, je obiskal fronto devete ameriške armade in konferiral z generalom Stimpsonom. On je dejal, "da so kolone devete in prve armade šle v ofenzivo, katero je začela prva kanadska armada na severnem koncu zapadne fronte pred dvema tednoma. Operacije dobro napredujejo. Samo deveta armada je v zadnjih petih dneh ujela čez 20.000 sovražnikov."

Druga divizija Simpsonove armade je zasedla Duellen, Viersen in Boesinghoven, mesta ob Reni, ki imajo čez 50.000 prebivalcev. Nemški topovi na vzhodni strani Rene bruha izstrelke na ameriške pozicije na zapadni strani te reke.

Tretja ameriška armada pod poveljstvom generala Pattona je v akciji proti sovražniku na 50 milj dolgi fronti. Zasedla je pet

Diskuzija o zaščiti pred agresijo

Latinske republike pojasnile stališče

Mexico City, 3. marca.—Reprezentanti latinskih republik na konferenci, ki se vrši v tem mestu, so pojasnili svoje stališče o zaščiti pred agresijo. Diskuzije o deklaraciji, katero so sestavili predstavniki Brazilije, Urugvaja in Kolumbije, se nadaljujejo.

Delegacija Združenih držav se je izrekla za revizijo deklaracije. Pričakuje se, da se bo našla pot za doseg sporazuma in da bo deklaracija sprejeta v revidirani obliki.

Druga vprašanja, ki so bila potisnjena v ospredje, so: Reorganiziranje Vseameriške unije in razširjenje njenega delokroga. Unija naj bi dobila politično in ekonomsko oblast.

Ustanovitev splošnega ekonomskega odbora, katerega naj bi tvorili predstavniki ameriških republik.

Formiranje komisije, v katere območje naj bi spadalo kaznovanje osiženih vojnih zločincev, ki bi se vtihotapili v države zapadne hemisfere.

Vodilni odbor Vseameriške unije je razpravljal tudi o Argentini, ki ni bila povabljen na sedanjo konferenco, čeprav je članica unije. Nekateri člani odbora so predlagali izvajanje ekonomskih sankcij proti Argentini, edini ameriški državi, ki se vzdržuje diplomatske odnose z Nemčijo in Japonsko.

Stavka zajela nadaljnje tovarne

Cez 35.000 delavcev prizadetih

Detroit, Mich., 3. marca.—Nadaljnje tovarne Chrysler Motor Corp. in Briggs Manufacturing Co. so morale zapreti vrata zaradi stavke članov avtne unije CIO. Zdjaj je prizadetih čez 35.000 delavcev in bojazen je, da bo stavka prizadela druge tovarne Chrysler Corp. v Chicagu, Evansvillu, Ind., in drugih mestih.

Produkcija motorjev za bombnike tipa B-29, tankov in vojaških motornih vozil je zavrtja zaradi stavke.

Vojni delavski odbor je pozval uradnike unije in korporacije k zaslišanju z namenom, da konča stavko, ki je nastala v znak protesta proti odslovlitvi 15 delavcev. Uradniki korporacije so izjavili, da so bili ti odpušteni zaradi postopanja in nepokornosti.

Richard T. Frankenstein, podpredsednik mednarodne avtne unije, je priznal, da je stavka resna stvar, ker je paralizirala produkcijo vojnega materiala. On je apeliral na vojni delavski odbor za akcijo in revizijo smernic. Dejal je, da bi bila hitra akcija s strani odbora lahko odvrnila stavko.

Ladjedelnice na vzhodu zgradile 39 parnikov

Philadelphia, Pa., 3. marca.—J. F. McInnis, pokrajinski direktor federalne pomorske komisije, poroča, da so ladjedelnice v mestih na vzhodni obali zgradile 39 parnikov v februarju.

Novo rumunsko vlado bo najbrže formiral Barbu Stirbey. On se je že posvetoval s kraljem Mihaielom. Zavezniki ne bodo, kakor vse kaže, vodili opozicije proti imenovanju Stirbeja za predsednika nove rumunske vlade.

KRIMSKI SPO-RAZUM ČARTER MIRU IN SVOBODE

Amerika mora podpirati zaključke "velike trojice"

AKCIJA ZA PREPREDENJE VOJNE

Washington, D. C., 3. marca.—Rooseveltovo poročilo kongresu o zaključkih, sprejetih med njim, premierjem Churchillom in maršalom Stalinom na konferenci v Jalti na Krimu, je dobilo zadovoljiv odmev v javnosti. Predsednik je v svojem govoru pred senatormi in kongresniki, ki so se zbrali v nižji zbornici, naglasil, da mora Amerika prevzeti odgovornost za svetovno kooperacijo, ki edina lahko prepreči izbruh novega konflikta v bodočnosti. Amerika ne sme ponoviti napak, kakršne je naredila po prvi svetovni vojni, ko je zavrgla predlog predsednika Wilsona glede pridružitve k Ligi narodov.

Roosevelt je naglasil, da je krinski sporazum čarter miru, svobode in blaginje. Kongres in ameriško ljudstvo morata podpreti ta sporazum in zaključke glede ustanovitve mednarodne organizacije, ki bo vzdrževala in ščitila mir po zaključenju sedanje vojne. Načrti glede ustanovitve take organizacije pridejo pred konferenco reprezentantov Združenih narodov, ki se prične 25. aprila v San Franciscu, Cal.

Zaključek glede nove meje med Rusijo in Poljsko je Roosevelt označil za kompromis. "Poljska bo dobila povračilo za ozemlje na vzhodni strani Curzonove linije," je dejal. "Na tem ozemlju tvorijo Belorusi in Ukrajinci večino prebivalstva. Že leta 1919 so se zavezniki zednili, da Curzonova linija je pravična meja med Poljsko in Rusijo. Popolnoma sem uverjen, da je zaključek o začetanju nove meje garancija ustanovitvi svobodne in neodvisne poljske države. Za pokrajine, ki pridejo pod Rusijo, bo Poljska dobila večino ozemlja Vzhodne Prusije. Gdansk, pristaniščno mesto ob Baltičkem morju, in dolga pas obrežja ob tem morju bosta vključena v novi poljski državi."

Roosevelt je s ponosom omenil ameriške zmage v bitkah z Nemci in Japonci. Dejal je, da se ostanki japonske bojne mornarice skrivajo in počejo tvegati bitke z ameriško pomorsko silo. Japonci zdaj vedo, kaj jih čaka. General MacArthur je zavzel Manilo, admiral Nimitz pa se je približal japonski celini z invazije otoka Iwa.

Predsednik je pojasnil, kaj pomeni brezpogojna kapitulacija za Nemčijo. To pomeni začasno ameriško, britsko, rusko in francosko kontrolo Nemčije.

Konec nacizma in nacijske stranke.

Izločitev militarističnega vpliva v javnem, privatnem in kulturnem življenju Nemčije.

Popolno razorožitev, uničenje militarizma, končanje produkcije orožja, likvidacija generalnega štaba in kaznovanje vojnih zločincev.

Nemčija bo morala plačevati odškodnino v blagu. To bo povračilo za škodo, katero so njene armade povzročile v okupiranih državah.

Zavezniki bodo skrbeli, da ne bo Nemčija nikdar več ogrožala miru. To bo končno v korist nemškemu ljudstvu. Ono bo zaščiteno pred usodo, kakršna ga je zadela pod kajzerjem in Hitlerjem. Odstranjen bo rak z nemškega telesa, ki ga je razjedal generacije in povzročal mišerijo in bolečine vsemu svetu.

Churchillova zmaga v parlamentu

Zunanji minister Eden zaključil debato

London, 3. marca.—Parlament je dal premierju Churchillju največje priznanje in darilo—so glasno zaupnico. Eno uro prej je dobil soglasno zaupnico v zbornici lordov. Za zaupnico je glasovalo 413 poslancev in noben proti. Okrog 30 poslancev se je vzdržalo glasovanja. Ti tvorijo grupo torijev.

Zaupnica je bila velika zmaga 70 let starega premierja, največja od januarja l. 1942. Parlament je z zaupnico odobrila vse zaključke krimske konference. Glasovanje je sledilo tridnevni debati, ki je vrgla novo luč na usodo, ki zadene Nemčijo.

Debato je zaključil zunanji minister Anthony Eden. On je izjavil, da bosta Nemčija in Avstrija, ogelni kamen Hitlerjevega osvajanja, ločeni. Eden je pozval avstrijsko ljudstvo, naj samo izvede ločitev, zaeno pa ga je opozoril, da je čas kratek. Dejal je, da on želi svobodno, neodvisno in demokratično Avstrijo, zaeno pa je dostavil, "da mi nismo edini v odločitvi. Avstrija, ki se bori v tej vojni kot integralna enota Nemčije, ne spada v vrsto držav, katere so zavezniški osvobodili."

Eden je odločno zavrnil trditve torijev, da so veliki kosti Jugoslavije pod kontrolo komunistov. Naglasil je, da v protifašističnem svetu v Belgradu imajo večino nekomunisti.

Wallace postal trgovinski tajnik

Senat potrdil imenovanje s 56 proti 32 glasovom

Washington, D. C., 3. marca.—Henry A. Wallace, bivši podpredsednik Združenih držav, je bil po kratki debati v senatu potrjen za trgovinskega tajnika. Za potrditev je glasovalo 56, proti pa 32 senatorjev.

Proti potrditvi je glasovalo 27 republikancev in pet demokratov, za pa 45 demokratov, 10 republikancev in eden progresivec. Da bo Wallace potrjen, je postal očitno, ko je Roosevelt podpisal na kongresu sprejeto resolucijo, da se federalna korporacija za rekonstrukcijo financ loči od trgovinskega departmanta. Avtor resolucije je senator George, demokrat iz Georgije.

Wallace je eden izmed dveh mož, ki sta se udeleževala sej Rooseveltovega kabineta od leta 1933. On je bil osem let podpredsednik in štiri leta podpredsednik. Drugi mož je notranji tajnik Harold L. Ickes.

Wallace je nasledil J. H. Jonesa. Slednji ni bil samo trgovinski tajnik, temveč tudi načelnik korporacije za rekonstrukcijo financ, ki razpolaga s milijardami dolarjev. Wallace je bil imenovan za trgovinskega tajnika 24. januarja in to je izzvalo vročo debato v senatu. Wallace si je nakopal sovraštvo reakcije in ta je storila vse, kar je mogla, da prepreči njegovo potrditev v senatu.

Dogovor o razpečevanju živil v Grčiji

Atene, Grčija, 3. marca.—Vlada je sklenila dogovor z administracijo Združenih narodov za pomoč in obnovo glede razpečevanja živil in drugih potrebščin. Grški zunanji minister Sofianopoulos je dejal, da bo razpečevanje pod kontrolo administracije in grških avtoritet. Parniki, naloženi v živila, prihajajo v grške luke.

Domače vesti

Si zlomil roko
La Salle, Ill.—Zadnje sredo, ko je šel na delo, je Fred Malgai na poldnevni cesti padel tako nesrečno, da si je zlomil roko. Zdravi se doma, ker ni prostora v bolnišnici. Fred je član gl. odbora SNPJ in tajnik društva št. 2.

Zaroka
New York.—Dne 18. febr. sta se v Elizabethu, N. J., zarčila Michael Bratnik in Helen F. Cvetkovich, oba člana SNPJ. Zaročenec je sin družine Michael Bratnik, ki je zelo aktivna pri društvu 450 SNPJ, zaročenka pa hči družine A. Cvetkovicha, tajnika društva 56.

Drugič ranjen
Cleveland.—Cpl. Henry Glavan je bil 24. dec. v Luksemburgu drugič ranjen, kakor se glasi poročilo staršem od vojnega departmanta. Zdravi se v Angliji. Prvič je bil ranjen 26. sept. v Franciji. K vojakom je šel aprila 1943, preko morja pa lanskega junija. Njegov brat Frank se bori na Filipinih. Vsa družina spada k društvu 5 SNPJ.

Padel v vojni
Baggaley, Pa.—Družina Anton Lamovšek, lastnik hotela v Pipetownu, je bila uradno obveščena, da je 11. febr. 1945 padel v Luksemburgu njen sin Anton, star 19 let in član društva 318 SNPJ. Poleg staršev zapuščala sestro in dva brata. Pri vojakih je bil poldrugo leto in preko morja štiri mesece.

Padel v vojni
Rankin, Pa.—Iz vojnega departmanta je prišlo uradno obvestilo, da je v Italiji še lanskega februarja padel Pfc. Nicholas Balkovec, star 22 let. Prvotno je bilo poročeno, da je pogrešan. Pri vojakih je bil od decembra 1942 in preko morja od januarja 1944. Zapuščala dva brata in dve sestri—starši so umrli že pred več leti.

Iz Clevelanda
Cleveland.—Po dolgi bolezni je umrl Anton Miklaus, star 72 let in doma od Kostanjevice na Dolenskem, odkoder je prišel v Ameriko pred 56 leti. Zapuščala žena, tri sinove, pet hčera, več vnukov in brata.—V Belgiji je bil 25. jan. ranjen Pfc. Robert J. Cigoy, sin družine Frank Cigoy iz Euclida, star 19 let. Pri vojakih je od lanskega marca in preko morja od septembra.—Dne 28. dec. je bil v Belgiji ranjen Cpl. Matthew Oberstar, poročen in sin Jennie Strnad. Zdravi se v Angliji. Pri vojakih je od junija 1942 in preko morja od lanskega avgusta.—Družina Anton Zorko iz Collinwooda je bila obveščena, da je bil v Nemčiji ranjen njen sin Frank, ki se zdravi na Škotskem.—Pri družini Chief Petty Officer Anton Snyder (Znidarič) so se oglasile vile rojenice in pustile prvorojenčka. Oče je prišel na dopust iz Seattle, Wash.—Josephine Dolšak iz Euclida je bila obveščena od vojnega departmanta, da je bil njen sin Sgt. Edward Dolšak, star 30 let, ranjen na zapadni fronti 30. nov. Njegova žena in dva otroka živijo v Nilesu, O. Pri vojakih je od junija 1942 in preko morja od lanskega junija.

Australija imenovala delegate za konferenco

Canberra, Avstralija, 3. marca.—Premier John Curtin je naznanil imenovanje delegatov, ki se bodo udeležili konference Združenih narodov v San Franciscu, Cal., prihodnji mesec. Za načelnika delegacije je bil izbran F. M. Forde, podpredsednik vlade.

Partizanske sile dobile novo ime

London, 3. marca.—Partizanske sile maršala Tita, ki so se doslej nazivale narodna osvobodilna armada, so dobile novo ime, pravi radijsko poročilo iz Belgrada. Te sile se zdaj imenujejo jugoslovanska armada.

POGAJANJA MED RUDARJI IN OPERATORJI

Lewis zahteva zvišanje meze

PLAČA IN POL ZA CEZURNO DELO

Washington, D. C., 3. marca.—John L. Lewis, predsednik rudarske unije UMWA, je v svojem govoru, ko so se pričela pogajanja z operatorji glede sklenitve nove pogodbe, zahteval zvišanje meze za \$1.80 na dan.

Dalje je Lewis zahteval, da mora unija dobiti deset centov od vsake tone proizvedenega premoga, kar bi prineslo približno \$60,000,000 letno v njeno blagajno. Ta vsota naj bi šla za ohranbo rudarjev v bolnišnicah in zavarovanje. Lewis je argumentiral, da zahteva ni v konfliktu z mezno formulo malega jekla, ki prepoveduje zvišanje meze za več kot petnajst odstotkov nad točko, ki je prevladovala v januarju l. 1941.

Lewis je zaključil svoj govor z dramatičnim apalom na operatorje, naj pristanejo na zahteve. Dejal je, da rudarji, ki opravljajo nevarna dela, morajo plačevati več za zavarovanje.

Zahteve vključujejo zvišanje vsote za počitnice. Rudarji dobijo sedaj \$50, odslej naprej pa naj bi dobivali \$100. Oni, ki delajo na drugem šihu naj bi prejeli deset centov več na uro, oni na tretjem pa petnajst centov več na uro.

Rudarji naj bi dobili plačo za petnajst minut, ko povzijejo jedi, in plačo in pol za vse ure, ki znašajo več kot 35 ur na teden. Pogodba naj bi ostala v veljavi nedoločen čas, ne samo dve leti kot sedaj. Rudarska unija ali operatorji lahko končajo veljavnost pogodbe, če želijo, toda obvestiti morajo prvo ali drugo stranko 20 dni prej.

Francija obnovila odnose z Italijo

Izmenjava poslaničkov naznanjena

Pariz, 3. marca.—Zunanji urad je naznanil obnovo odnosov med Francijo in Italijo. Pogajanja, ki so trajala več mesecev, so bila zdaj zaključena.

Italija je informirala Francijo, da pogodba, sklenjena l. 1896, ki je podelila izredne pravice italijanskim kolonistom v Tuniziji, ni več v veljavi. Ti bodo imeli isti status kot drugi tuji v Tuniziji v smislu mednarodnega prava.

Francoski zunanji urad je istočasno naznanil, da bodo poslanički in reprezentanti kmalu izmenjeni. Odnosaji med državama so bili pretrgani l. 1940, ko je Italija napovedala vojno Franciji.

Cripps spet v delavski stranki

London, 3. marca.—Stafford Cripps, minister za produkcijo letal v Churchillovi vladi, je spet član delavske stranke. Eksekutiva stranke ga je izključila pred šestimi leti, ker je skušal organizirati ljudsko fronto z drugimi strankami, med temi komunistično.

Velika ameriška pomoč Avstraliji

Canberra, Avstralija, 3. marca.—Trgovinski minister Richard Keane je naznanil sklenitev novega dogovora z Ameriko. Slednja bo dobila blaga v vrednosti \$500,000,000 v tem letu na podlagi posojilno-najemniškega zavezanja.

Narodnina za Zdravne drave (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolice Cook Co., \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inosemstvo \$9.00. Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenarodnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

POROČILO ZASTOPNIKA

Herminie, Pa.—Naj nadaljujem z opisom mojega potovanja. Prenočeval sem pri Stebetovih. Rojak Stebe je trgovec in me je peljal iz Burgettstowna v Sloven. Eden Stebetovih sinov je na Pacifiku, po činu saržent ter kuh. On precej dobro izgleda. Obiskal sem še nekatere rojake, vključno Anžlovarja, kateri ima tudi par pogumnih fantov v službi Strica Sama. Toda on bolj slabo izgleda, kajti stroj mu je odtrgal roko. Seveda, družba se sedaj brani plačati, namreč samo kar morajo, nič več. Človeku ni lahko delati samo z eno roko, toda moraš, če se hoče preživeti.

V Moon Runu sta ponovili Prosveito rojakinja Groznik in Arch. Obiskal sem tudi rojakinjo Močino. Njo sem našel v veliki žalosti, kajti na nemški fronti je bil ubit njen edini sin. Mladenec je bil pri tankih. Res da ima družina še dve hčeri, toda sinu so imeli zelo radi, ker je bil vzoren in priden mladenič. Ko sem bil zadnjič na obisku pri rojakinji Močini, je kupila za svojega sina Kernov slovar. Dejala mi je, da zna dobro slovensščino, a s slovarjem si jo bo še izpopolnil. Mati je tedaj pričakovala, da se bo sin kmalu povrnil domov, a namesto njega je prišel telegram z nanašilom, da je bil ubit.

Nesrečno mater sem tolažil kakor sem vedel in znal. Povedal sem ji, da ima pridni hčeri in moža in da mora tudi za nje živeti, v srcu pa naj nosi zavest, da se je njen sin žrtvoval za boljše človeško družbo in njegovo ime bo živelo še dolgo potem, ko bodo naša pozabljena. Življenje je sam en hip in kdor v tej kratki dobi stori kaj dobrega za splošno človeštvo, ta živi nesmrtno življenje. Kako pa se počutijo matere, katerih sinovi končajo v ječah ali med rake-tirji? In smrt ne preži samo na bojiščih, temveč tudi drugje. Ali ste čitali, da je bilo v preteklem letu 94.000 smrtnih nesreč in štiri in pol milijona pohabljenih v deželi?

V Cliff Mineju je ponovila Prosveito rojakinja Bogatay. Istotako rojakinja Perpar, katera ima sedaj gostilno, dalje Slovenski dom v Imperialu, katerega blagejnik je sedaj John Godeša. V istem mestu so ponovili Prosveito tudi rojakinja Spik, Leban, Košenina Tauchar ter Jos. Ule. Brat Ule je že nekaj mesecev bolan, kajti muči ga revmatizem. Prenočeval pa sem pri Jamnikovih. Gospodinja mi je povedala, da je hčer Bertha spet nekeje v Avstraliji ali pa na Novi Gvineji. Sedaj je v ženski bolnišnici in ji je bolje kot je bilo.

V Oakdalu so ponovili Prosveito rojakinja Neutz (?), Frank Vehar in rojakinja Opeka. Njegov sin Johnny se je udeležil že 50 poletov z bombnikom nad sovražnim ozemljem in sedaj se nahaja na letališču v državi Texasu kot instruktor, da se malo odpočije. Sedaj bi ga radi poslali nazaj nad sovražnika, a ne

verjamem, da jih bo ubogal, kajti on je že zadosti storil, kar pričajo številna odlikovanja, ki jih je prejel za svojo hrabrost.

Zadnje tedne sem potoval tudi po nekaterih drugih naselbinah. Kakor je bilo že poročano v Prosveti, je v Clairtonu preminil moj dobri prijatelj in zvest naročnik Prosveite in Proletarca Mike Čebašek. Njemu je zmanjkalo sape in bil je mrtev v nekaj trenutkih. Prišel je od dela, se umil, sedel na zofo in nenadoma ga je prijel. Dejal je hčeri, da bi ga kmalu zadušilo, nakar mu ona da požirek vode. Trenotno se je opomogel in pričel se igrati z malo vnukinjo, nakar ga je ponovno napadlo in v nekaj trenutkih je bilo po njem.

Tako gredo drug za drugim naši naseljenci in naši naročniki. Žalostno, a resnično: stari naročniki umirajo, novih pa ni, da bi jih nadomestili. Dobro, da sem star in tako ne bom dočkal konca slovenskega čitanja.

V Clairtonu sem prodal vsem rojakom Družinske koledarje. Znano je tudi, da pogrešajo Smrkoljevoga sina. On je bil na podmornici, nato se je rešil smrti na neki križarki, katera pa je bila tudi potopljena. Sedaj se ne ve, ali se je rešil, ali je našel smrt v hladnih valovih. Tudi Škovec sin je že pri vojaki, Razorškov pa je v Angliji na zelo odgovornem mestu. Rojak Razoršek je naročil Proletarca za Martina Barliča, ki rad čita. To me je malo potolažilo, kajti tako sem nadomestil naročnika, ki sem ga zgubil s mrtjo brata Čebaška.

V Willocku sem prodal vsem Družinske koledarje. Brat Martin Mirt pa je ponovil Prosveito. Tudi njega precej tare bolezen. Operiran je bil že večkrat in tudi sedaj še ni zdrav. Naročnino so ponovili tudi za Dom v Willocku, kateri dobro napreduje. Domov upravnik je še vedno Sedaj. Prosveito sta ponovili rojakinja Seles (?) in Šiflar. Tudi Mrs. Seles ima več sinov v vojni. V Broughtonu je rojakinja Grobin ponovila naročnino na Prosveito. Ona je lepa vdovica. August Malinich pa je obnovil Proletarca. V Pittsburgu pa so ponovili rojakinja Gramc, Borstnar in Kapar. Kapar je še vedno bolan in nezmožen za delo. Rojakinja Borstnar, pri kateri sem prenočeval, pa dobro služi. Toda tudi ona ni pri najboljšem zdravju; dolge ure pri delu in bole po noge. Prosveito je naročil tudi Joe Trobentiar in Jerina za svojo mambo v Claridgu.

V Versaillesu je ponovil Prosveito rojak Sedlar. Kakor ste čitali, je v tej naselbini podlegel mladi Vodopivec. On ni bil potrjen k vojakom radi ušesne bolezni. Njegovo smrt je menda povzročil zajec, katerega je ustrelil. Zajec je menda imel neko bolezen in dotik z zajcem, ko ga je slafil, je povzročil zastrupljenje. Vidite, tako je življenje: danes meni, jutri tebi.

Dopis se je zopet zavlekel in moram končati. Do sedaj sem že prodal 325 Družinskih koledar-

jev, toda z delom še nisem končal. Imam namen iti še v nekatere druge naselbine. Morda bom moral iti tudi v Detroit. Ker sem malo kdaj doma, se bom morda izognil smrti. Dne 7. maja bom izpolnil 65 let. Po svetu pa sem že 50 let, 41 let omožen in 42 let v Ameriki. Torej na svidenje. O politiki bom pa spregovoril v prihodnjem dopisu, ako bom imel kaj več časa.

Anton Zornik.

GLAS IZ MCINTYRA

McIntyre, Pa.—Pošiljam naročnino za Prosveito, katere sem naročnik že preko dvajset let. Ne želim, da bi mi jo upravniki ustavili, vsaj še 20 let ne!

V tej okolici imamo skoro same premožnike, ki sedaj delajo s polno paro, in sicer dva šihita. Premog nakladajo v premožnikih največ s stroji.

Tam gori na hribčku imamo tudi cerkvico, katero pa podpirajo največ Italijani in Poljaki. Te ljudi župnik uči, naj se prilagodijo vojnim grozotam in umiranju za kapitalizem na bojnih poljanah.

Spominjam se leta 1916. Bilo je v Trnovem pri Ilirski Bistrici. Katehet je razbijal po prižnici in rjovel, "fantje in moške, kadar pridete na bojišče, dajte kri in življenje za domovino, kajti vsakdo, ki umre; bojujoč se proti sovražniku, bo šel z vso vojaško opremo v nebesa."

Ko sem prišel domov iz vojne čez trideset mesecev, ali bolje rečeno: ko sem prišel domov iz mučeništva, sem našel prav istega duhovnika, kako je rotal in tolkel po isti prižnici: "Fantje in moške, srečni ste, ki ste prišli živi iz vojne, kajti vsi, ki so padli na bojnih poljanah, so pogubljeni." Citatelj si naj ustvari sam sodbu, kaj kaplanci in kateheti učijo ubogo delavsko paro.

Za jugoslovanski relief smo tukaj nabrali \$50. Darovali so: Frank Starina \$20, Frank Vrbonac \$10 in enako vsoto Anton Modic, Frank Kastelic \$5 in ostali \$5. Denar je bil poslan na Vincenta Cankarja, gl. predsednika SNPJ.

Zgornjo vsoto je darovala samo polovica tujakšinskih rojakov, upati je, da bodo ostali prispevali prihodnjé, kajti stvar je resna in nujno potrebna.

Vincent Yaksetich, nabiralec.

PO TREH LETIH

Wilmerding, Pa.—Tri leta bo minilo, odkar sem napisal zadnji dopis v našo Prosveito. Sedaj pa sem skoraj primoran napisati nekaj vrstic, ker že dolgujem za naročnino.

Ako malo ne potožim našemu uredniku, zakaj nisem poslal ob času naročnine, se mu lahko zamermim in moje dopise bi morda čakale samo škarije ali pa košek, kakor se je dogajalo z njimi za časa bivšega urednika. (Zakaj pravzaprav nisem poslal naročnine ob pravem času, sem že pozabil—oprostite!)

O debati, ki se je vršila med urednikom, rečem samo tole: ako bi bili vsi ljudje na svetu tište pameti kot je Molek, potem bi se sosed s sosedom tepel.

Naj povem, zakaj sem prenehal pisati dopise, kajti tudi članstvo lahko ve o tej zadevi. Ko sta bila moja sinova vpoklicana v armado, in sicer Rudolf se v času drugega vpoklicanja in Ed-

Maršal Stalin in predsednik Roosevelt med razgovorom v Jaltu na Krimu, kjer se je nedavno uspešno zaključila konferenca "velike trojice."

ward v času tretjega, sem pisal Molku in izrazil željo, da bi priobčila Prosveita slike mojih dveh sinov, ki sta pri vojaki, a stroške za kličje sem pripravil sam plačati. On pa mi je odgovoril, da tega ne more storiti; češ, če bi priobčil slike mojih sinov, da bi jih moral tudi od drugih, kar bi povzročilo velike sitnosti. To me je tako pogrelo, da sem mislil pustiti dnevnik, a me je hčer pregovorila, ker ga rada čita. Vzlic temu so bili sliki mojih sinov priobčeni v drugih časopisih.

To sem omenil zato, ker sem pozneje videl slike drugih vojakov v Prosveti. Ali se moji ločijo od drugih? Rudolf je bil član SNPJ 21 let. Prišli so slabi časi in moral je pustiti delo, kakor jo je pustilo mnogo drugih članov v času krize. Naj omenim, da ni nikoli bil bolan in ni prejel niti centa od jednote. Edward pa je še vedno član, in sicer je njegova starost 23 let. Tudi on ni prejel še nobene podpore od organizacije, navzlic temu pa bivši urednik ni hotel priobčiti njunih slik v Prosveti.

Martin Hudale, 300.

SEJA ŠIRŠEGA ODBORA
SANSa IN ZABAVA

Chicago, Ill.—Na redni seji postojanke št. 25 SANSa, katera se je vršila v četrtek, 22. februarja, smo obširno razpravljali, kako dati postojanki večji zamah in ustvariti več aktivnosti in zanimanja med našimi rojaki in rojakinjami v tem okrožju za našo narodno organizacijo.

Leta že agitiramo za pomoč stari domovini in naše časopise dan za dnevom priobčuje razna poročila iz glavnega stana te organizacije, kar je dokaz, da je zelo potrebna ameriškim Slovcem. Kljub temu pa imamo med seboj rojake, ki jim je vse neznan in ne vidijo prav nobene potrebe za to organizacijo.

Poročajo je že bilo, da se bo vršilo zborovanje glavnega in širšega odbora SANSa, in sicer v soboto, 10. marca, v Bergerjevi dvorani, 2653 So. Lawndale ave. Da se naši rojaki in rojakinje bolje seznajajo z našimi narodnimi predstavniki, bo potrdila št. 25 SANSa tisti večer priredila domačo zabavo, na katero vas vabimo vabimo.

Vstopnina je prosta. Mirko Kuhel, tajnik SANSa, je obljubil, da bo o tej priliki razstavil lepo zbirko fotografij iz partizanskih bojev. Fotografije so zelo zanimive in priporočljivo je, da si jih ogledate in tako bolj seznajate z bojem za svobodo, katerega že leta bojujejo jugoslovanski partizani.

Nepozabite udeležiti se te zabave, katera se bo vršila v soboto zvečer, 10. marca. Za dobro postrežbo in prijetno zabavo vam jamči Odbor.

SMRT ROJAKA

Osege, W. Va.—Tukaj je umrl rojak Stefan Jagodich. Bil je član društva 388 SNPJ. Ob smrti je bil star 81 let. Doma je bil iz vasi Pečnica, fara Polčane na spodnjem Stažerskem. V Ameriki je bil mnogo let. Svoje čase je imel svoj dom v Claridgeju, Pa.

S svojo družino, ki je prišla za njim iz stare domovine, je živel okrog pet let. Imel je dve hčeri in enega sina. Sin je umrl, ko je bil komaj 14 let star, in sicer tedaj, ko je družina ponovno odpotovala v staro domovino. V stari domovini so kupili nov dom. Ako bi moglo koga zanimati, navajam tu naslov njegove družine oz. žene: Neža Jagodich, Bistrica, pošta Limbuš pri Mariboru, Jugoslavija. Mislim, da njegova družina še vedno tam

stanuje, ako je ni Hitler pobil ali kam preselil.

Ko je pokojnik v stari domovini vse potrebno uredil, se je leta 1921 povrnil v Ameriko in se naselil v Osageju, W. Va. Stanovale je pri podpisani ves čas, do svoje smrti. Umrl je 15. februarja ob enajstih ponoči. Pogreb se je vršil v nedeljo ob 11:30.

Zahvaljujem se vsem, ki so pokojnika spremili na njegovi zadnji poti k večnemu počitku. Prav tako lepa hvala predsedniku društva št. 388 SNPJ za njegov govor ob odprtem grobu. Tebi, naš dragi brat, želim, da počivaš v miru in naj ti bo lahka ameriška gruda.

Mary Salko.

O TEM IN ONEM

Linden, N. J.—Rada čitam različne časopise, sploh, kar je, nič ne izbiram. Joe Ule je napisal zelo lepo povest v Prosveti. Skoda, da je bil konec "Iz življenja Helene Jagrove" tako žalosten. Hvala, Joe Ule, za tvoje dela.

Radio naznanja težke izgube na bojiščih. Starši smo v strahu, toda pomagati ne moremo. Teko smo se poslovali od naših otrok, posebno uboge matere. Danes so naši sinovi raztreseni po vsem svetu, po morjih in gorah, v blatu, snegu in mrazu.

V Elizabethu so v vojaške poslopju razstavili vso vojno opremo; topove, aeroplane, torpede, podmornice, vojaško obleko in obuvale. Ljudje so posejali razstavo v velikem številu. Vstopnina je bila prosta, in sicer je bila razstava odprta vsak dan od desetih zjutraj do desetih zvečer. Ob sedmih zvečer pa je pričela igrati godba, katera je štela 50 godbenikov ameriške bojne mornarice. Kazali so tudi slike o napadu na Pearl Harbor.

Zadnji mesec se je v Newarku oženil z nekim poljskim dekletom član št. 540 SNPJ Joseph Cipot ml. Povabil nas je na svatbo in udeležili smo se v večjem številu. Joseph Cipot je bil pri vojaki, pozneje pa je bil odpuščen, nakar je stopil v zakonski stan. Joseph Cipot st. bo zdaj kmalu sam ostal. Doma je še vedno hčerka Tončka, a tudi ona se bo v kratkem omočila. Cipotovi so prišli iz Johnstowna in so vsi člani SNPJ.

V našo sredo se je naselila slovenska družina Mihael Ferlin iz Nanticoke, Pa. Njih hčerka Helena je bila tukaj zaposlena že prej, nakar je k sebi vzela še starše in sestro. Obe sestri delata v tovarni Singer. V tej tovarni je zaposlenih dvajset tisoč delavcev in delavk in delajo tudi in dan. Družini Ferlin želimo vse najboljše in veliko zadovoljstva ter upamo, da boste prili večkrat med Slovence, kajti tu nas je malo in smo precej raztreseni. Morda jih je več in so skriti ali pa se izdajajo za druge narodnosti. Poznam Slovence, ki se je oženil s poljsko žensko in se sedaj izdaja za Hrvata. Ako ga srečam, se ne upa govoriti po slovensko, sicer pa govori bolj poljsko. Doma je iz Postojne, a že sedaj se boji, da bi sosed zvedel, da je Jugoslovian. Danes vedo celo bogatini, da se naš narod bori proti nemškim divjakom, zato bi se tega lahko s ponosom zavedali revni delavci.

Agnes Pasarič.

WHERE THE FUEL GOES

AN ARMY TRANSPORT burns 35,000 gallons of fuel a day!

TVA—kazipot Amerike—III

Od vseh newdealskih reform se je Tennessee Valley Authority (TVA) izkazala kot najbolj posrečena in solidna. Po svojem značaju je popolnoma nove vrste gospodarska ustanova, kakršne ne pozna nobena druga dežela. Po svojem ustroju in delovanju se je izkazala kot najbolj efektivna organizacija za promoviranje gospodarskega razvoja in blagostanja v svojem delokrogu.

Zato danes tudi veliko slišimo ali beremo, naj zvezna vlada ustanovi enake gospodarske ustanove tudi za razvoj več drugih pokrajin. Se veči! Mnogi so pričeli propagirati ustanovitve te vrste javnih korporacij tudi za gospodarski razvoj podonavske doline v južnovzhodni Evropi, na Kitajskem, v latinski Ameriki, sploh v katerikoli deželi. To so mogoče le—"sanje," toda lahko se zgodi, da bo TVA služila v bodoče kot kazipot ne samo Ameriki, marveč tudi marsikateri drugi deželi.

Nasprotniki TVA radi nahučijo to ustanovo, da je—socialistična. S tem bavljavom pobijajo tudi ustanovitve enake vladne agencije za razvoj Missourske doline—velike pokrajine, ki se vleče ob rekah Arkansas in Missouri skozi enajst jugo- in centralno-zahodnih držav. Politične znamke, posebno še take, ki imajo namen vzbuditi predsodke proti neki stvari, so brez pomena, oziroma ne povedo ničesar. In tako tudi ni ničesar povedanega, če kdo reče, da je TVA odeta s socialističnim plaščem.

V resnici je to pristna javna korporacija, ki je po svojem bistvu neke med nauki socialističnega in kapitalističnega gospodarstva. To se pravi, da je ne morete prištevati ne k socialističnemu niti k kapitalističnemu podjetju. Po svojih funkcijah in ciljih je oboje—nekač tega, nekač onega. Služi izključno ljudskim interesom v najširšem pomenu besede.

TVA je sama na sebi javna industrijska kolektiva, last vsega ameriškega ljudstva. Je svoje vrste gospodarska matrica tako zvan "mešane ekonomije," v kateri se sporedno razvija trehstrano gospodarstvo—privatno, zadržano in javno. Zadnja leta se ta ideja precej širi po Ameriki med onimi, ki se na eni strani boje državnega totalitarstva, na drugi pa vedo, da je klasični ali privatni kapitalizem dodelal kot efektiven gospodarski sistem.

In tako danes tudi marsikak bivši marksist propagira načela "mešane ekonomije," ker vidi v tem edino pot za ohranilo in razširjenje demokratičnega načina življenja. To naj bi bila "srednja pot" med tako državo, kakršno gradi Rusija, in med privatnim ali monopolnim kapitalizmom. Po načelih te filozofije naj bi ostalo, kar je zdravega v kapitalističnem gospodarstvu, monopolski velebiznis naj izgine v žrelu javnih korporacij alične vrste kot je TVA, poleg tega pa naj zavzame važno mesto tudi združništvo. Tak program ima na primer kanadska Cooperative Commonwealth federacija.

Da se je TVA razvila v to, kar je in da je dosegla tako sijajne uspehe, sta v glavnem dva fundamentalna razloga. Prvi razlog je v tem, ker je ta ustanova popolnoma avtonomna vladna ali javna korporacija, drugi pa, ker je njena uprava na vsej črti demokratična.

Ko je kongres ustanovil to korporacijo, ji je v zakonu le na splošno orisal njen delokrog in njene naloge, vse podrobnosti pa prepustil vodstvu podjetja. Za svoje delovanje je TVA odgovorna le kongresu in nobeni drugi vladni agenciji ali departamentu. Tudi predsednik nima druge besede pri tej korporaciji kot to, da le imenuje direktorje, kadar jim poteče termin, toda potrditi jih mora kongres.

Načelnik TVA mora vsako leto predložiti letno poročilo o delovanju korporacije in proračun za bodoče leto. Drugače pa je TVA popolnoma neodvisna in izven vsakega političnega umešavanja. Edini politični nastavljenici so njeni direktorji, vse druge moči od najvišjih asistentov, inženirjev raznih drugih strokovnjakov pa do najnižjega delavca nastavlja in odstavlja le vodstvo korporacije. Z drugo besedo: načelniki TVA imajo enako moč in vse prerogative kot direktorji privatnih korporacij. Podvrženi niso nobeni birokraciji in tudi ne odgovorni nobeni birokraciji.

Senator McKellar iz Tennesseeja je sicer lani zopet skušal "reformirati" TVA s tem, da bi postale vse službe za letno plačo \$4000 ali več politična korita, toda je bil poražen. Proti njemu se je dvignila tudi vsa Tennesseeška dolina, ki je zahtevala: Roke proč od TVA!

Ta politična neodvisnost in pa demokratična usmerjenost vse uprave in delovanja TVA je odgovorna za fenomenalni uspeh. Vodstvo TVA je razvilo posebno tehniko ali metodo, ki jo loči od vseh drugih vladnih agencij in privatnih korporacij. Predno se bo lotila kakšnega novega projekta, skuša vedno prej zainteresirati in pridobiti naklonjenost prizadete občine, ljudi in raznih trgovskih ter drugih organizacij. V tem je obenem tudi zelo dober učitelj.

Enako postopa tudi z delavci, katerih uposljuje tisoče. Ves čas, odkar je pričela s svojim velikim rekonstrukcijskim delom, ni TVA imela še niti ene stavke ali izpora. Vsi delavci so organizirani v unijah in med njimi ter vodstvom TVA vladajo najboljši odnosi. Kolektivno pogajanje in izravnavanje sporov je v praksi na vsej črti. Po izjavi Davida Lilienthala, predsednika TVA, nima nobeno privatno podjetje bolj lojalnih in navdušenih delavcev kot ta javna ustanova. In za svoje delavce je TVA zgradila tudi lične naselbine in udobne domove, kakršnih ni zgradilo še nobeno privatno podjetje.

Končno naj omenimo, da se to javno podjetje tudi samo izplačuje. V 50 letih bo vlada dobila povrnjene vse investicije—\$700, 000,000—kar pomeni, da davkoplačevalci TVA ne bo stala niti centa. Ljudstvo pa bo imelo ogromne koristi od tega svojega podjetja.

Ameriški vojaki v akciji v predmestju Manile na Filipinih. Na piki imajo nekega Japonca, ki strelja iz zasede. Boji za očistitve Manile so zelo počasni, ker se Japonci upirajo do zadnjega moča.

Slovenija v borbi za svobodo

Mirko G. Kužel, tajnik SANSa
(Nadaljevanje)

Postopanje proti komunistom

Dasiravno je slovenska komunistična stranka bila početnica osvobodilne fronte in imajo njeni člani v očeh političnih in vojaških voditeljev velike zasluge za svoje doprinese za osvoboditev slovenskega naroda, ne uživajo nobenih predpravic in so podvrženi istim postavam, regulacijam in odredom kot vsak drugi človek.

Tudi med partizani so se našli ljudje — komunisti in drugi — ki so prekorali meje dostojnosti in svojih pravic ter postavili in so postavljali ali pa se posluževali posebnih pravic. Kmalu po sestanku slovenskega parlamenta meseca februarja 1944, je narodno sodišče obsodilo na smrt tri komuniste; bili so ustreleni. Par dni prej pa je v Kočevju na isti način plačalo za svoje prestopke 17 oseb, ki so bile sodnijsko spoznane za krive narodne izdaje, sodelovanja s sovražnikom ali drugih protipostavnih dejanj, za katera je kazen smrt. Usmrčeni člani komunistične stranke so izkoristili svoje položaje, so se izkazovali za višje ljudi radi svojih zaslug pri osvobodilnem gibanju in zahtevali zase posebne komandacije in življenjske potrebe. Za to napako so plačali po partizansko — s svojimi življenji.

Ti slučajni prikazujejo, da članstvo pri kakih političnih stranki, komunistični ali drugi, ne daje nobenemu Slovincu kakih predpravic ter da so v očeh postavbe vsi enaki. To je demokracija, v kateri se izraža volja naroda, volja večine — in se tudi spoštuje.

Sovražna propaganda je neuspešna
Dasi v Ameriki reakcija silno strašni nepoučen narod s komunističnim "bavbavom", kot dela Hitler v svoji skrčeni nemški državi, v Ljubljani pa njegovi slovenski valpeti, ne velja ta pravica za osvobodilni del Slovence. Slovenski narod ima preveč tragičnih dokazov, da so njegovi sovražniki nacisti in fašisti ter domače izdajice. Na svoje lastne oči je videl grozote italijanske in nemške okupacije in nemške vojske, ki so jih utrpele slovenske družine. Posebno žaljivo so se obnašali nad vse slovenske in krute. Požgane valpeti in sive grobovi po vsej deželi so neme priče njihovega grozodejstva.

Ljudstvo je počutilo naravno hagno, da se osvobodi in ni popravljalo, kdo je komunist, kdo je vseh in kaj ne, kje so napravili napake in kako jih naj popravijo. V tem oziru so Rusi bolj odprti kot Amerikanci ali Angleži, ki se v mnogih slučajih, boječ se zamere, niso upali javno izraziti svoje kritike.

Rusi niso nobenega vprašali o njegovem političnem prepričanju. Zanimali so se le za vojaške zadeve. In vsled tega tudi slovenski komunisti niso imeli drugačne veljave pri članih ruske misije, razen one, ki so jo zaslužili kot borci proti sovražniku na bojnem polju — in ne radi pisanja in govorce.

Primorsko vprašanje
Osvobodilna fronta zlasti poudarja nove meje za povojno Slovenijo, v kateri mora biti vključeno tudi Primorje, Istra in južna Koroška. Vprašanje Trsta je tudi vedno na površju. Trst ima več italijanskega kot slovenskega prebivalstva, vsled tega partizanski voditelji zahtevajo, da zavezniški priključijo Trst k Sloveniji brez kakšnega plebiscita. Zahteve teh pokrajin od strani Osvobodilne fronte (predvojne politične stranke so skoraj do malega ignorirale to vprašanje) so pripomogle k razvoju partizanskega gibanja v vseh teh prizadetih okrajih.

Narod je vse te zahteve glede preureditve mej z velikim navdušenjem pozdravil in jih podprl. Niti ne vprašuje, katera "stranka" bo uresničila njegove aspiracije in težnje glede Zdržene Slovenije. V nobenem slučaju se Osvobodilna fronta ni posluževala posla ali taktike, bodisi v notranjih ali zunanjih zadevah, ali namramokupatorju, katerih ne bi narod v celoti odobral in jih podprl.

Osvobodilna fronta posebno poudarja londonski pakt iz leta 1915, ko so bili primorski Slovenci prodani Italijanom za njihovo vojskovanje z zavezniški v prvi svetovni vojni. Osvobodilna fronta se je odločila, da se kaj takega ne sme več ponoviti. Narod je politično dozorel in se je s svojim lastnim orožjem in trpljenjem povzpela do veličine, katere čast in spoštovanje namerava pred vsem svetom braniti. Pripravljen je sprejeti posledice plebiscita v vseh krajih, toda glede Trsta smatra za upravičeno, da ga zavezniški izročijo Jugoslaviji kot kazen, katero mora Italija plačati za svoje sodelovanje z osiškem.

Komunizem v Sloveniji ne more uspeti
Po koncu te vojne Slovenija ne bo sledila Sovjetski zvezi niti ne Ameriki. Ekonomski sistem ene niti druge ni prikladen za tako majhno deželo. Toda naša bo srednja pot, ki bo dopuščala popoln razvoj privatnih podjetij in obenem onemogočila kakšno veliko nezaposlenost. Sistem ruskega kolektivizma ni izvedljiv. Zadosti pa je dela za vsakega Slovence in Slovenko za prihodnjih petnajst ali dvajset let. Dežela je zadosti razdeljena in opustošena. In radi tega tudi pravi komunizem v Sloveniji ne more uspeti. Kar je komunističnih elementov, so priključeni k Osvobodilni fronti in vsi skušajo Slovincem priboriti take pravice, kot jih predvideva ameriški "Bill of Rights", gospodarske probleme pa prepuščajo takemu ekonomskemu načrtu, ki je na podlagi gospodarskega bogastva deželi najbolj prikladen.

Na podlagi teh dejstev bo v novi Sloveniji igrala komunistična stranka precej poveljno vlogo, toda bolj realistično in narodnega značaja, torej ne more biti nevarna.

Bolgarsko ljudsko sodišče izreklo obsodbe
Sofija, Bolgarija, 3. marca. — Ljudsko sodišče je obsodilo štiri osebe v zapor. Vse so bile spoznane za krive sodelovanja z Nemci pri širjenju nacistične propagande.

Slovinci in Rusi
Kot Slovani Slovenci najbolj občudujejo sovjetsko Rusijo. Za Ameriko in druge napredne države imajo globoko spoštovanje, toda noben drugi narod jim ni tako blizu kot Rusi. Med slovenskimi jeziki je slovenski ruskemu najbolj soroden. Na fakt je bil posebno najbolj dokazan med prvo svetovno vojno, ko je avstrijska vlada poslala mnogo ruskih vojni ujetnikov v slovenske vasi in manjša mesta. Naši ljudje so brez posebnih potežkoč razumeli njihov jezik in ujetniki slovenskega in ruskega jezika so se v Sloveniji in Rusiji lahko govorili slovensko.

Tedaj naš narod ni nobenega jezika vprašal, kakšne politične pripadnosti je, dasi so bili rusi avstrijski sovražniki. Čuvali so plemensko vez, ki jo je imel sorodni jezik, in se zadovoljili da so bili Rusi prav tako pripravljeni boriti se za "carja" kot so bili Slovenci za avstrijskega cesarja.

Prve vesti o junškem odporu naše armade proti Hitlerjevimi čeno tudi Primorje, Istra in južna Koroška. Vprašanje Trsta je tudi vedno na površju. Trst ima več italijanskega kot slovenskega prebivalstva, vsled tega partizanski voditelji zahtevajo, da zavezniški priključijo Trst k Sloveniji brez kakšnega plebiscita. Zahteve teh pokrajin od strani Osvobodilne fronte (predvojne politične stranke so skoraj do malega ignorirale to vprašanje) so pripomogle k razvoju partizanskega gibanja v vseh teh prizadetih okrajih.

Narod je vse te zahteve glede preureditve mej z velikim navdušenjem pozdravil in jih podprl. Niti ne vprašuje, katera "stranka" bo uresničila njegove aspiracije in težnje glede Zdržene Slovenije. V nobenem slučaju se Osvobodilna fronta ni posluževala posla ali taktike, bodisi v notranjih ali zunanjih zadevah, ali namramokupatorju, katerih ne bi narod v celoti odobral in jih podprl.

Osvobodilna fronta posebno poudarja londonski pakt iz leta 1915, ko so bili primorski Slovenci prodani Italijanom za njihovo vojskovanje z zavezniški v prvi svetovni vojni. Osvobodilna fronta se je odločila, da se kaj takega ne sme več ponoviti. Narod je politično dozorel in se je s svojim lastnim orožjem in trpljenjem povzpela do veličine, katere čast in spoštovanje namerava pred vsem svetom braniti. Pripravljen je sprejeti posledice plebiscita v vseh krajih, toda glede Trsta smatra za upravičeno, da ga zavezniški izročijo Jugoslaviji kot kazen, katero mora Italija plačati za svoje sodelovanje z osiškem.

Komunizem v Sloveniji ne more uspeti
Po koncu te vojne Slovenija ne bo sledila Sovjetski zvezi niti ne Ameriki. Ekonomski sistem ene niti druge ni prikladen za tako majhno deželo. Toda naša bo srednja pot, ki bo dopuščala popoln razvoj privatnih podjetij in obenem onemogočila kakšno veliko nezaposlenost. Sistem ruskega kolektivizma ni izvedljiv. Zadosti pa je dela za vsakega Slovence in Slovenko za prihodnjih petnajst ali dvajset let. Dežela je zadosti razdeljena in opustošena. In radi tega tudi pravi komunizem v Sloveniji ne more uspeti. Kar je komunističnih elementov, so priključeni k Osvobodilni fronti in vsi skušajo Slovincem priboriti take pravice, kot jih predvideva ameriški "Bill of Rights", gospodarske probleme pa prepuščajo takemu ekonomskemu načrtu, ki je na podlagi gospodarskega bogastva deželi najbolj prikladen.

Na podlagi teh dejstev bo v novi Sloveniji igrala komunistična stranka precej poveljno vlogo, toda bolj realistično in narodnega značaja, torej ne more biti nevarna.

Bolgarsko ljudsko sodišče izreklo obsodbe
Sofija, Bolgarija, 3. marca. — Ljudsko sodišče je obsodilo štiri osebe v zapor. Vse so bile spoznane za krive sodelovanja z Nemci pri širjenju nacistične propagande.

Trije kralji v puščavi in predsednik

Napisal Donald Bell

Povsem jasno je zdaj, da bo imela Amerika v bodoče svoje trajne in stalne interese na Srednjem vzhodu in v vsej Evropi. Konferenca v Jalti je pometla z ameriško politiko "oddaljenosti" in krepko naglasila pravico in dolžnost treh velesil, da pomagajo osvobojenim narodom in blišim satelitom do tega, da si ustvarijo demokratične režime.

Jasno je tudi, da največja pomorska sila sveta ne more omejit svojega vpliva le na en sam kontinent. Sueški prekop je največja pomorska cesta vsega sveta. Tri dežele, ki meje na to najvažnejšo pomorsko cesto vseh oceanov, so Egipt, Arabska in Abesinija. Kralji teh treh dežel so prvi v zgodovini prišli na posvetovanje s predsednikom Zedinjenih držav. S tem je storila Amerika prvi korak k udeleževanju v orientalski politiki.

Ta korak je logičen in potreben, a nam bo naprtal na rame precej problemov, katerih ne bo mogoče rešiti od danes do jutri. Treba bo, da s časom natančno objasnimo, kaj hočemo v teh krajih — marsikje, posebno pa v Veliki Britaniji bodo čakali z veliko napetostjo, kaj bomo povedali.

Kakšne darove so mogli ti trije kralji prinesiti našemu predsedniku, ki je sedel v senci zastave z zvezdami in progami? Ibn Saud, ki kraljuje nad približno 7 do 10 milijonov puščavskih sinov, ima skrivne zaklade, katerih vrednosti še nikdo ne pozna. Pod arabsko zemljo se nahajajo olje, zakladi petroleja, katere je najbrže treba šteti med najbogatejša na svetu. Nekaj časa je bilo videti, ko da bo prišlo do spopada med angleškimi in ameriškim petrolejskimi družbami, toda prišlo je do sporazuma, tako da bodo angleške in ameriške tvrdke najbrže skupaj izkoristile te zaklade.

Tudi Egipt je bogat. Tam pa ni olja, temveč voda. Reka Nil zaliva rodovitno zemljo, na kateri živi približno 16 milijonov, pretežno od pridelovanja bombaža. Dežela bi mogla mnogo kupiti od nas, ako bi imela zmožnosti, da nam plača, kar kupi.

Predsednik Roosevelt predlaga, da razvijemo turški promet, da bi dolarji izletnikov plačevali ameriške industrijske proizvode. Iz tega je sklepati, da bo malo trgovskega prometa med Egiptom in Ameriko.

Toda Egipt ima še nekaj drugega. Ameriški inženirji, ameriški stroji in ameriški denar je postavil na egipčanskih tleh večje število velikih letališč, ki bodo za vedno ostala važna za zračni promet na Srednjem vzhodu. Amerika hoče igrati vodilno vlogo v zračnem prometu po vojni in bo zahtevala, da dobi neoviran dostop do zračnih baz, katere je sezidala v svrhu obrambe Egipta.

Tudi Abesinija je jako važna postaja na zračnih poteh v teh predelih. Abesinija je z vseh strani obkoljena od evropskih kolonij. Ene teh kolonij je Eritreja, najstarejša italijanska kolonija, katere lega je posebno velike strategične važnosti. Ameriška podjetnost je iz te kolonije napravila v zadnjih letih

Domača fronta

Office of War Information
Washington, D. C.

PROŠNJE STRICA SAMA
Washington. — Vaša vlada vas prosi, da si skrbno zapomnite naslednje:

Držite se svoje družbe za skupinske vožnje z avtomobilom. Ne pozabite — tiskovine za dohodninski davek leta 1944 so brez postavke za oni del vašega davka za leto 1942, ki vam ni bil pregledan in mora biti plačan dne 15. marca. Odposlati je treba posebne izjave.

Ko čitate o naših izgubah, stojte in pomislite. Morda utegnete prepričati, da pride eno ime na ta seznam, ako boste dajali svojo kri.

Neplačevanje davkov, nepotrebne zaloge in črni trg — to so tri grožnje proti zadrževanju draginje. Storiťe svojo dolžnost proti njim.

Pomagajte pridelati, predelati, konzervirati in porazdeliti hrano. Domače in zunanje potrebe zahtevajo od vas največji napor štednje živeža.

Čuvajte se obsejnosti. Kadar so vesti iz bojišč najboljše, je čas, da najbolj napnete svoje sile na domači fronti. Naj bo vaš sin ponosen na vzgled, katerega dajete.

Spravite vsak najmanjši kosček papirja. Ako bi vsak Amerikane spravi na dan po eno pisemsko kuverto, bi dalo to 1.500.000 posod za krvno plazmo.

Pazite na svoje zdravje. Oglubajte se neugod. Bolezni in požar, katerih večini bi se bilo mogoče izogniti, nam požro na leto približno 600 milijonov možkih delovnih ur v industriji.

Prijavite se v posle v vojni industriji in pomagajte delati topeve za naše vojske. Najbližji US Employment Service vam bo povedal, kje.

Vstopite v bolnišniške oddelke ali veteranske bolnišnice, ako ste izjuzna bolnišarka, ki ima pravico do vstopa v Army Nurse Corps. Potreba je velika, kajti skrbeti je treba za 7.600 veteranov, ki morajo vsak mesec v bolnišnico.

SVARILO
Washington. — War Production Board je naznanil, da ima namen nastopiti z vso strogostjo proti prestopkom določ zamenjave, ki preprečujejo pod imenom Utilities Order U-9 uporabo elektrike v nekaterih slučajih. Kdor se ne bi pokoril svagilu v teku treh dni, izgubi pravico do dobave elektrike, svare uradniki WPB.

KONVENCIJE
Washington. — Office of Defense Transportation je objavil, da je bilo od 1. do 9. februarja pri War Committee on Conventions odbitih 469 prošelj za konvencije in shode, odobrenih pa samo 15. Med organizacijami, katerih prošnje so bile odbite, se nahajajo tehnične vzgojne institucije, zdravniške, bančne in pravniške zveze, trgovske zbornice, bratske in trgovske zveze, ženski klubi in mladinske organizacije, družbe veteranov in

Medtem ko predstavniki velesil — Amerike, Anglije in Rusije — na svojih tajnih konferencah kujejo "nov svetovni mir," ki obeta postati le premirje, kajti njegovi mojstri ne odpravljajo varovov vojne, se je nedavno v Londonu vrnil po več letih prvi mednarodni delavski kongres, ki je položil temelje za ustanovitev nove strokovne internacionale, katere naj bo predstavnica vseh organiziranih delavcev širom sveta. Ta zgodovinski kongres je posnet na gornji sliki.

Pomanjkanje živeža

Washington. — War Food Administrator Marvine Jones je izjavil, da mora civilno prebivalstvo pričakovati "od časa do časa" še nadaljnje periode pomanjkanja živeža radi naraščajočih potreb za vojaštvo in "lend-lease"; grozeče pomanjkanje pa ne bo resno, ako bodo farmarji nadaljevali s svojimi rekordi pridelka, ako bodo Amerikanci obdelovali svoje vrtove in ako bodo doma vkulhali čim večje množine pridelkov.

VETERANSKA POSOJILA

Washington. — Administracija za veterane je objavila posojilo, katero je prejel Jack Charles Breeden iz Fall Churcha, Va., ki je najbrže prvo takozvanih GI podjetniških posojil, izplačanih v tej deželi. Posojilo je dala Hamilton National Bank of Washington, in sicer za približno \$3.000. Veteranska administracija je jamčila za 50 odstotkov tega zneska.

PRODAJALCI ČASOPISOV

Washington. — Skupni znesek prodaje War Savings Stamps v Zedinjenih državah, katerega so dosegli prodajalci časopisov od maja 1941 pa do oktobra 1944, se je povpsel na \$128.043.097, kar je 9,16 odstotkov vseh hranilnih znamk prodanih v tej dobi v Zedinjenih državah. Vsega skupaj je bilo prodanih v tej dobi za \$1.397.186.700 War Savings Stamps, glasom podatkom Treasury Departmenta.

VPRASHANJE BENCINA

Washington. — Administrator za petroleje Harold L. Ickes je izjavil, da so izgledi za civilne konzumente bencina in olja za kurjavo skrajno slabi. Dejal je, da so dobave in zahteve "na papirju" približno v ravnotežu. Različni dogodki — kot na primer povisek vojaških zahtev ali povečanje prometnih težkoč — utegnejo brzo podreti to ravnotežje. "Čelo če računamo na sedanje vojaške zahteve," je zaključil, "bomo mogli nadaljevati sedanje zaaganje civilnega prebivalstva le z največjim naporom in le ako bo javnost enodušno sodelovala z nami. Niti sodčka bencina nimamo več v deželi, katerega bi mogli imenovati zares odveč, tako da vse prodaje na črni borzi in vsako nepotrebno ali nevažno vrojenje bencina požira količine, ki so že same po sebi skrajni minimum neobhodno potrebne. Nikdo ne bi smel neupravičeno zlorabiti tudi en sam galion bencina, petroleja ali olja za kurjavo, dokler smo v vojni." — (OWI)

Cesta pravice ...

RDEČA KOKARDA

Roman iz velike francoske revolucije

STANLEY WEYMAN

(Nadaljevanje)

"Kako?" sem rekel. "Ali mar veste, kje je?"
"Slutim. Tam je, ker so drugi—in kjer se bodo kmalu godile čudne stvari. Ni zaman, da se klatijo kapucini po deželi. Kadar ti krokarji odlete, bo zasmrdelo po mrhovini. In jaz ne maram, da bi se on vtičal v te posle."

Kovačev glas je bil postal divji in pretečel. "Niti malo ne slutim, kje bi utegnil biti," sem rekel hladno. "Niti ne, kaj hočete reči."

"V Nimes je šel," je odvrnil kovač.
"V Nimes?" sem vzkliknil osuplo. "Odkod veste? Vse vam je bolj znano nego meni."

"Vem, kar vem," je odgovoril. "In vem tudi, kaj se kuha v Nimesu. In marsikdo drugi tudi ve. A Saintalaški in njihovi pajdaši, gospod vikont—da, prav vsi so tam—nam to pot ne uidejo več. Razbili jim bomo glave. Da, gospod vikont, ne varajte se," je nadaljeval, gledaje me z očmi, ki so plamenile od sumnje in gneva, "nikar se ne spuščajte v to spletko! Mi smo ljudstvo! Da, ljudstvo! In gorje tistim, ki jih ljudstvo na svoji poti."

"Idite," sem velel. "Dovolj sem slišal. Osta-vite me."

Trenutek ali dva me je gledal, kakor da mu je odgovor na jeziku. Toda stara navada ga je premagala; zlovoljno je zagodrnjal nekaj v slovo in odšel. Minuto po tem sem začul topot njegovega konja, ki se je oddaljeval po drevo-redu.

Sam sem mu bil presekala besedo; in vendar je bil komaj odšel, ko bi ga bil že rad poklical nazaj in ga izprašal do dobra. Saintalaški v Nimesu? Abbe Benoit v Nimesu? In da se snuje med njimi zarota, v katero so vsi zapleteni? Ta novica mi je mahoma odprla vrata v vnanji svet; še tisti mah sem se prestal čutiti zaprtega v svojo seljsko samoto in ločenega od človeške družbe. Veliko mesto na jugu je vstalo pred mojimi očmi v prašni belini; videl sem, kako se začnajo v njem homatije—in sredi meteža dogodkov se je pojavila Deniza de Saint-Alais, ki me je gledala z žalostnimi očmi.

Abbe Benoit se je bil odpravil tja. Zakaj ne bi šel tudi jaz?

V silni notranji zmedbi sem se izprehajal sem in tja. Bolj ko sem se ukvarjal s to mislijo, bolj me je mikala; čim bolj sem mislil na mrko brezdeležje, v katero sem bil obsojen doma, tem bolj me je vabila želja, da se vzdignem na pot.

In zakaj tudi ne? Zakaj ne bi šel?

V žepu sem imel odlok, ki mi ni dajal samo čina podpolkovnika narodne straže, ampak me je celo imenoval "bivšega predsednika odseka za javno blaginjo v Quercyjskem generalstvu." Ta odlok je moral zaleči vsaj toliko kakor kak potni list ter mi olajšati potovanje. Za to, da nisem ostal na svojem mestu, je bila moja dolga bolezen najboljši izgovor. Denarja sem imel v gradu več, nego sem ga potreboval. Z eno besedo, nisem si mogel misliti, kakšne zapreke naj bi mi branile kreniti na pot, če bi se odločil za to.

In odločil sem se kmalu. Drugi dan sem prvič po svoji bolezni zajahal konja, jezdič po čisti skiro miljo daleč in prišel ves upehan domov.

Naslednje dni sem jahal tja do Saint-Alaisa, kjer sem videl razvaline gradu, in nazaj. To pot nisem bil več tako utrujen.

Drugi dan sem počival, ker je bila nedelja; v ponedeljek sem se spustil do pol poti proti Cahorsu. Tisti večer sem očistil svoje pištole in Gilles mi je po mojih navodilih pripravil prt-ljago. Drugo jutro, dne 6. marca, sem krenil z doma; na koncu vasi sem se ločil od Andreja, in odhajal proti Figeacu. Občutek, da puščam

vse težave in zagate za seboj, in misel na tisto, kar je bilo pred menoj, sta me krepili vse do ure, ko je marčevo solnce zatonilo in se umaknilo hladni večerni temi, ki je v neznanem, novem kraju vselej polna mrke otožnosti.

PETNAJSTO POGLAVJE

Millau

Spotoma sem opazil marsikaj čudnega. Tako sem na primer videl na poljih oborožene seljake; v sleherni vasi sem naletel na moške, ki so se vežbali v orožju; in v vsaki gostilni, ki sem se ustavil v njej, je sedelo za mizo tucat zarobljencev z vinskimi kozarci, časih celo s črnili-kom pred seboj, in če sem vprašal, kdo so, sem zvedel, da predstavljajo odsek za javno blaginjo. Toda na večer tretjega dne sem videl nekaj, kar je bilo še bolj čudno od vsega tega. Zavijal sem baš v Tarnsko dolino, ki se pri Millauu zaje v Cevenne; krivec je pihal, nebo je bilo oblačno, pokrajina sivkasta in gola; kako miljo pred menoj se je dvigala mrka, višnjevkasta gmota hribovja. Ko sem utrujen korakal vstric svojega konja, sem zdajci začul zbor po-jočih glasov. Ozrl sem se. Petje je bilo jasno in mehko kakor nadnaravna godba in zdelo se je, da vstaja tik pred menoj iz zemlje.

Skrivnost se mi je kmalu razodela. Prispel sem do roba majhne kotline in zagledal pred seboj vasio, pred katero je bilo zbranih do sto ljudi, mladih in žensk. Plesali so in prepevali okoli velikega drevesa, ki je bilo sicer že golo, a vse okrašeno z zastavami; nekaj starcev je sedelo ob deblu, v notranjosti kroga, in da ni bilo mraza in zimskega lica pokrajine, bi bil prav gotovo mislil, da vidim majsko slavo.

Ko sem se pojavil, so pesmi utihnile; nato sta dva stara seljaka ostavila krog in pristopila k meni, držeč se za roke.

"Slava Vlaidu in Gironu!" je vzkliknil prvi.

"Slava Gironu in Vlaidu!" je zaklical drugi.

In ne da bi počakala mojega odgovora, sta do-dala oba v en glas:

"V srečen dan ste prišli!"

Nehote sem se nasmehnil.

"To mi je zelo drago," sem dejal. "A dovo-lite, da vaju vprašam, kaj slavite?"

"Občini Giron in Vlaid, Vlaid in Giron," sta odgovorila, spet oba hkratu, "sta odsihob ena sama. Danes, državljani, smo podrl stare mej-nike in pokopali nekdanjo zavist. Vlaidka in gironka srea bodo poslej utripala v bratski slogi."

Komaj sem se premagal, da se nisem zasme-jal njunemu prostodušju; na srečo se je tisti mah spet začelo petje in poskakovanje okoli drevesa. Čestital sem jima.

"Ali, državljani, vse to še ni nič," je odvrnil prvi s polno rešobno. "Zdaj ne izginjajo samo meje med občinami: tudi meja med pokrajina-mi ni več. V Valenci, onkraj gora, sta si oba bregova Rhone podala roke in si prisegla več- no prijateljstvo. Vsi Francozi so zdaj bratje; in vsi Francozi so v vseh francoskih pokrajinah doma."

"Krasna misel!" sem vzkliknil, da bi nekaj rekel.

"In nihče, kar je sinov Francije, ne bo več prelivail francoske krvi," je nadaljeval seljak.

"Tako bodi!"

"Katoličani in protestantje, protestanje in ka-toličani bodo živeli v miru! Nikakih pravnih ne bo več. Žito bo krožilo po deželi, ne da bi ga ovirale davščine. Vsi bodo svobodni državlja-ni. Vsi bodo bogati."

(Dolje prihodnjiki.)

jo, ki pa niso baš rožnati. Prič- no s streljanjem proti nam nav-zgor, ne da bi nam kaj zlega prizadeli. Ogenj naših strojníc dotedaj še sproti preprečuje vsak polkuz, da bi se nam približali.

Nashe puške molče vse do trenu-tka, ko se prikažejo prve glave policistov. Gredo v strelcih, vi-soko dvignjeni, z zavihanimi ro-kavi in se zde sami sebi v svoji nadutosti najbrže neranjivi.

Zdaj so se oglašili tudi za po-tjo njihovi mitraljezi, odgovore jim naši s podvojenim ognjem. Komandant Marjan daje nova povelja in sam prvi z brzostrel-ko podre zastavnega policista. Zrušil se je po bregu kakor iz-podsekani in obležal s prebito glavo navzdol.

Druga četa na našem boku je tudi že v polnem ognju. Peklen-ski trušč in pokanje se meša s kriki in povelji na obeh stra-nah—to vam je bitka, ki bi bila v čast vsakršnemu spopadu na velikih frontah. V toči sikajočih izstrelkov se krijemo za skala-mi, krogle nemilo udarjajo v zemljo čisto zraven. Šest padlih policistov se že valja na čistini brega poleg ubitih žandarjev. Našim ranjencem streže bolni-čarka Vida za prvo silo, kar spri-čo silnega sovražnega ognja ni baš lahko. Treba se je plaziti

AS SECRETARY OF STATE Edward Stettinius leans over to whisper to President Roosevelt in Yalta, Russia, Marshal Josef Stalin looks at him attentively. Stalin is wearing the marshal's uniform in which he is seldom photographed. The photo has just been released by the Signal Corps in Washington.

med zakloni in dostikrat pošte-no izpostavljati glavo sikajočim krogam.

Policisti napadajo neutrudljivo, navkljub vsemu. Vedno nove vrste jurišajo s poti. Zdaj so se že naučili vojevanja z nami in se sami previdno plazijo med prilikavimi skalami, iskaje za-vetja.

Juriš! zagrmí Marjanovo po-velje in že se dvigajo naši, že se spuščamo sklonjeni preko čis-tine, s tovarišem Tigrom vred, ki skoraj vzravnane nese puško-mitraljez. Počile so naše prve prve bombe. Tudi Švabi vihte v rokah svoje ročne granate z dolgimi ročaji.

Prvi trenutek je vse zastalo in obležalo na zemlji za zakloni. Potlej pa juriš, zmagoviti juriš, da je v nekaj minutah čisti-na pometena in se borba prestavlja zmeraj nižje po bregu, zme-rom niže. Švabi se umikajo, prav tisti Švabi, ki so še pred nedavnim z zavihanimi rokavi drzno naskakovali proti nam navzgor.

Spet vidim mitraljezca Tigra, kako zavzema nove položaje. Po-nošno vzravnán, s puškomitral-jezom v rokah lomasti navzdol in kosi, kosi samo smrt. Nič se mu ne zgodi, kljub osredotoče-nemu sovražnemu ognju. Menda je v resnici neranjliv naš Tiger in ga tovariši zaradi tega ne bla-grujejo zastoj.

Naš juriš je nevzdržen; tudi druga četa juriša z neznanskim tuljenjem. Obkoliti so nas ho-teli od strani, no, ostalo bo pač samo pri načrtu. "Drugi bata-ljon na levo, tretji bataljon z boka, juriš, juriš!" poveljuje ko-mandir druge čete in maha ne-kaj proti gozdu. Toda tam ni ne drugega, ne tretjega bataljona, tam ni nikogar. Stara partizan-ska zvijača se je obnesla tudi to pot.

Nemški policisti se umikajo in vlačijo s seboj ranjence in mrtve. Naši žandarji pod potjo še tega ne utegnejo storiti. Umikajo se v neredu in se rešujejo v gozdnat predel že daleč v do-

lini. Njihovi mitraljezi in puške so še glasni, toda to je samo kri-tije umika. Še poslednje poglav-je sledi. Oglasi se naš minomet in prve mine splovajo naravnost v nove švabske položaje. "Auf-passen, Minnenwerfer!" menda tulijo švabski komandanti; nji-hov umik se ponekod spreminja v pravecati beg. Naši bi se naj-raje zapodili za njimi, toda tega ni v predvidnem načrtu. Ko-mandant Marjan ustavi ogenj, le naše mine tolčejo v dolino za slovo.

Čas ali dva bo še treba poča-kati na novo priborjenih polo-žajih in se zakloniti pred divjim zaščitnim ognjem umikajočih se Švabov. Tovariš Zor ni uplenil parabele, pač pa stiska v rokah brzostrelko, ki jo hoče že kar se-daj pokazati komandantu, češ, tudi jaz nisem kar tako. Tudi Tiger se malce preveč drzno dvigne izza skalnatega zaklona in šteje mrtve Švabe na čistini. "Pazi na rafale, da jo zadnjo minuto ne skupiš!" Toda Tiger ostaja slej ko prej neranjliv in se zadovoljno reži. "Petnajst jih bo in najmanj toliko so jih od-vekleli s seboj. Dobro je bilo, fantje! Danes jih ne bo več na-zaj, za to vam jamčim..."

ŠTAJERSKA PISMA

Štajerska se prebujala, Štajer-ska vstaja v svojo novo borbno pomlad. In še v tej pomladi, ki mineva v vsak dan bolj raz-raščajočem se borbenem uporu proti tujim fašističnim nasilni-kom, obiščeš idilične štajerske vasi, prepotuješ ozelenele šta-jerske gozdove mimo bohotnih vinogradov, belih zidanic, mimo cerkvice vrh slikovitih gričev in bregov, te na vsakem koraku znova prepričuje dejstvo, kako lepa je slovenska štajerska zem-lja, kako naša postaja zmerom bolj, kakor je naša zmerom bila in bo zmerom tudi ostala! Saj je skoraj ne moreš več prepo-znati, zlasti še ob spominu na dni in dogajanja v letih 1941 ali 1942. Kakšna temeljita razlika,

kakšen korak naprej v vseh stvareh in rečeh, ki se dotikajo obuditve narodne zavesti in s tem združene narodno osvobo-dilne vojne.

Po prihodu okupatorskih tol-p najprej navdušenje, ki si ga ustvarjale izdajalske roke in lažni jeziki podkupljenih narodnih izrodov in petokolonskih pla-čancev. Štajerska je nemška in prihaja po 23 letih sužnosti spet v materinsko naročje velikega nemškega rajha. "Du bist kein Slowene," je stalo na lepkih, letakih, v knjigah in šolskih čit-tankah. Otroci so peli nemške pesmi po napevu Horst-Wessel-Lied. Potlej teror, nezasišana divjaštva fašističnih "osvoboditeljev" kljukatega križa. Smrt-ne obsodbe, sto in sto nedolžnih žrtev pada pod strelí sadističnih morilcev. Slovenski kmet roma preganjen z rodne zemlje umirat v Šlezijo, rop, umor in nasilje, to so gesla dneva in noči. Satansko se je zarezala mrtvaška gla-va z ovratnikov črnih SS-ovskih uniform slovenskemu človeku v obraz.

Počile so prve partizanske pu-ške iz gozdov in zased v obram-bi našega rodu, ki že tisoč let orje ledino te zemlje. In danes? Danes korakajo brigade po šta-jerskih cestah, mitraljezi in pu-ške preganjajo osvražene oku-patorje iz utrjenih postojank. V nočeh pokajo mine na straneh sovražniških bunkerjev — ali ste slišali, kako je zletel v zrak na tisoč koscev sovražni tank?

Stopi na večer v kmetško hišo in poglej. Gospodar bere pod petrolejko v kotu vojna poročila, ki mu jih je prinesel kurir. XIV. divizija je potolkla 500 Nemcev. Šlandrova brigada 150 SS-ovcev. Uničenih je 11 kamio-

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane vs. vs. enaka, za člano ali po člano \$6.00 m. eno letno naročnino. Kot vs. člani se plačajo pri mesečnem \$1.50 m. tednik. Se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vszoka. reči, da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado	Za Chicago in okolico
1 tednik in 4.00	1 tednik in 3.50
2 tednika in 8.00	2 tednika in 7.00
3 tednika in 12.00	3 tednika in 10.50
4 tednika in 16.00	4 tednika in 14.00
5 tednikov in 20.00	5 tednikov in 17.50

Za Evropo je \$6.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto. List, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ.
2637 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. družine št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga priplati k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2. _____ Čl. družine št. _____

3. _____ Čl. družine št. _____

4. _____ Čl. družine št. _____

5. _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

Na poti v svobodo

Ladislav Klauts

(Nadaljevanje.)

Tovariš Marjan daje povelja. Tišina zdaj! Minute teko prepo-časí. Resk, resk—se odpirajo za-tvarači na puškah. Mitraljezi si dajo poslednjega opravka, oni bodo prvi začeli z ognjem. Ob-razi starih borcev so se izpre-menili. Zdaj so resni, oči pla-menijo in so nepremično uprte na pot. Prsti oklepajo peteline na puškah. Treba je samo spro-žiti. Novinci so malo pobledeli, v tišini bi skoraj zaslišal raz-burkane udarce srca. "Kar po-trpite. Kmalu bo dobro. Vsi smo prestali začetniške sitnosti," jih tolažijo starejši tovariši. Bolni-čarka Vida se je priplazila iz gozdička, kjer je urejeno zasilno obvezovališče. "Ali že gredo?"

Evo jih! Prvi oddelek se je prikazal na poti. V strelcih gre-do. Žandarji v zelenih unifor-mah. Gredo čisto brezskrbno. Kakor mimogrede se sicer ozi-rajo na našo stran, pa nas takole zaklonjenih seveda ne morejo opaziti. Ali vidiš brzostrelce?—gre šepet med našimi. Menda si

je že vsak na tihem izbral svojo.

Še vedno gredo, pogovarjajo se na glas in celo smejejo. Klič-ejo nekaj drug drugemu, ne mo-remo razumeti iz daljave, kaj naj bi bilo. Izvidnica bo kmalu mimo. Zadaž stopajo žandarji v strnjениh vrstah. Takoj za njimi se pred položaji druge čete, ki preži nam ob boku prikažejo prvi policisti.

"Ogenj!" jekne prvo povelje komandanta Marjana in oglašijo se naši mitraljezi s svojim ne-izprosnim regljanjem. Presene-tili smo jih. Zmeda. Razkrope se v trenutku in padajo, marsi-kateri med njimi ne bo vstal ni-koli več. Med rafali naših mi-traljezov čujemo rezka povelja njihovih komande. Mitraljezec Tiger more komaj sproti polniti mitraljez z novimi šaržerji in zraven z ravnodušnim izrazom žveči prepečenec. Tovariš Tiger namreč ob vsaki priliki, zlasti pa med borbo, neumorno žveči prepečenec.

Švabi so se nekako za silo zna-li s pomočjo svojih komandan-tov in zavzeli položaje pod pot-

MARINES PACK ROCKETS IN JUNGLE

